

Швая Т. П. Проблеми стягнення екологічного податку в Україні / Т. П. Швая // Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах : Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених (м. Бердянськ, 27-28 січня 2016р.). - Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2016. - 262с. – С. 188-189.

Швая Т.П.,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк, Україна

ПРОБЛЕМИ СТЯГНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

В наш час Україна стикається з багатьма проблемами у сфері оподаткування, в тому числі в адмініструванні екологічного податку. Екологічний податок є одним основних із стимулів для збереження навколишнього середовища шляхом зниження рівня його забруднення.

На сьогодні основними проблемами, які перешкоджають державі ефективно проводити стягнення екологічного податку, являються високий рівень корупції, недосконалість законодавства з питань екологічного оподаткування, а також недовіра платників податків до держави. Більшість населення вважає, що кошти, які вони заплатили у вигляді податків, будуть спрямовані не за призначенням. Відтак, досить часто підприємці вважають за краще заплатити хабар, ніж сплатити даний податок.

Екологічний податок носить компенсаційний характер, тобто, попри встановлення у Податковому кодексі цього платежу у вигляді екологічного податку, можна говорити про його неподаткову сутність. За загально визнаним правилом, податок – це обов'язковий, безумовний, індивідуально безвідплатний платіж. Неподаткові ж доходи (платежі), на відміну від податку, характеризуються такими рисами як компенсаційність та відплатність. Тобто, в нашій країні екологічний податок навпаки компенсується, при цьому зменшуючи Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, і не впливає як стимул на зменшення забруднення навколишнього середовища [3].

Згідно чинного законодавства, екологічний податок замінив собою збір за забруднення навколишнього природного середовища, та став обов'язковим загальнодержавним платежем, але має багато недоліків, які негативно впливають на процес сплати даного податку. Основною проблемою є низькі податкові ставки, які не є стимулом для зменшення викидів забруднюючих речовин.

В чинному законодавстві зазначений розподіл між державним та місцевими бюджетами, який є неправомірним, саме це сприяє низькому рівню зацікавленості місцевої влади в регулюванні даної сфери, оскільки низькі ставки та мала частка розподілу не приносять значних доходів до бюджетів.

На сучасному етапі розвитку суспільства проблеми екології постають особливо гостро як для розвинутих країн, так і для країн, що розвиваються. Світова практика свідчить про ефективність застосування різноманітних механізмів стимулювання до заощадливого використання природних ресурсів та зниження екологічного навантаження на навколишнє середовище суб'єктами господарської діяльності. Серед сукупності згаданих інструментів важливе місце займає система екологічного оподаткування, яка в тій чи іншій формі існує у всіх країнах світу [4, с.195].

Нові екологічні податки останнім часом запроваджують дедалі більше країн. Наприклад, іспанський уряд запровадив податок на купівлю автомобілів, у яких кількість вуглецю, що виділяється, сягає 120 – 160 г за 1 км. У Великій Британії запроваджено податок на кар'єрні розробки, аби зменшити забруднення повітря при видобутку корисних копалин відкритим способом. Податком за забруднення повітря оподатковується видобуток у промислових цілях піску, гравію, каменю. Ці податкові кошти спрямовують на фінансування заходів із захисту довкілля.

Позитивним є досвід таких країн, як Фінляндія, Швеція, де застосовується впровадження податків на споживання енергії, отриманої за традиційними технологіями, метою якого є

підтримка інвестицій в альтернативні виробництва енергії з необмежених джерел сонця та вітру.

Податки на забруднення повітря запроваджено у Польщі, Чехії, Латвії, Литві. Відтак ЄС наполягає і на впровадженні Україною високих екологічних стандартів [1].

Дієвим способом покращити ефективність стягнення податку є запровадження електронної системи платежів, яка була б відкритою та доступною для платників екологічного податку, це зможе зменшити рівень корупції та збільшити надходження як до державного, так і до місцевих бюджетів [4].

Необхідним кроком у підвищенні ефективності справляння екологічного податку є зміцнення довіри населення до держави, а саме впровадження відкритої та прозорої податкової системи для платників податків для того, щоб останні могли відстежити рух коштів, які вони сплатили у вигляді податків. Таким чином, можна збільшити надходження до бюджету та проводити ефективну податкову політику в країні.

З вище сказаного можна зробити висновок, що екологічний податок в Україні не виконує своїх функцій, не зважаючи на закріплення його як обов'язкового платежу у Податковому кодексі. Він має компенсаційний характер, що позбавляє даного податку стимулюючої функції, адже за рахунок високої ставки податку можна суттєво зменшити рівень забруднення навколишнього середовища. Також недоліком є недостатність адміністративного контролю, що сприяє поширенню корупції у даній сфері.

Отож, аналізуючи зарубіжний досвід доцільним вбачається уніфікація підходів щодо основних груп екологічних податків та віднесення конкретних податків до тієї чи іншої групи – енергетичних, транспортних, ресурсних та податків на забруднення, а також підвищення ставок екологічного податку до рівня зарубіжних країн.

Список використаної літератури

1. Білецька Г. М. Щодо екологічно доцільних ставок екологічного податку у контексті підвищення фіскальної ефективності / Г. М. Білецька, Н. Г. Шкуренко // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні : питання взаємодії : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 30–31 березня 2013 року. – Херсон : Видавничий дім „Гельветика”, 2013. – С. 139–141.;

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (Із змін. та допов.). [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Офіційний сайт – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

3. Шульга Т. М. Становлення і розвиток екологічного оподаткування в Україні / Т. М. Шульга // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер.: Юриспруденція. – 2013. – том 2. – № 6-3. – С.68-70.

4. Цимбалюк І.О. Ефективність реформування вітчизняної системи екологічних платежів / І.О. Цимбалюк // Економічний вісник університету: збірник наукових праць учених та аспірантів. – Переяслав-Хмельницький : Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2013. – Випуск 20/1. – С. 186-195.